

PAUSELIJKE RAAD
VOOR HET PASTORAAT IN DE GEZONDHEIDSZORG

NIEUW HANDVEST
VOOR WERKERS
IN DE GEZONDHEIDSZORG

Inhoud

Voorwoord	7
Afkortingen.....	11
Inleiding: Dienaars van het leven.....	13
Voortbrengen.....	23
Leven.....	45
Sterven	109
Besluit	129
Trefwoordenlijst	133

VOORWOORD

Van oudsher heeft de Kerk de dienst aan de zieken gevoeld als ‘een noodzakelijk onderdeel van haar zending’¹ door ‘de prediking van de Blijde Boodschap te verbinden met het bijstaan van en de zorg voor de zieken’².

De wijde wereld van de diensten ten behoeve van het menselijk lijden ‘betreft het welzijn van de menselijke persoon en de maatschappij zelf’³. Juist daarom stelt zij ook heikele en onvermijdbare vragen die niet alleen het maatschappelijke en organisatorische, maar ook zuiver ethische en religieuze aspect betreffen, omdat daarbij fundamentele ‘menselijke’ gebeurtenissen betrokken zijn, zoals lijden, ziekte, dood, met de daarmee verband houdende vragen omtrent de functie van de geneeskunde en de zending van de arts ten opzichte van de zieke.⁴

Met het ter sprake brengen van deze kwestie wilde de toenmalige paus Johannes Paulus II bij de instelling op 11 februari 1985 van de Pauselijke Raad voor de Werkers in de Gezondheidszorg voor de uitdagingen die komen uit de wereld van de gezondheid, een antwoord bieden dat werd bezielde door het geloof en de hoop. Hij wilde de taak op zijn waarde schatten die zoveel christenen – werkzaam in de gezondheidszorg, leken, individueel of gezamenlijk, mannelijke en vrouwelijke religieuzen, priesters en diakens – edelmoedig verrichten en zo getuigen van de evangelische waarden van de waardigheid van de persoon en het respect voor het leven door de zieke nabij te zijn, evenals door middel van werk, studie en onderzoek.

De eerste president van het dicasterie, kardinaal Fiorenzo Angelini zaliger, had de gelukkige ingeving in 1994 de eerste uitgave van het *Handvest van de werkers in de gezondheidszorg* te publiceren. Dit heeft – in de jaren erna vertaald in negentien talen – een waardevol instrument gevormd voor de primaire, maar ook voor de permanente vorming van de verschillende beroepsgroepen die werkzaam zijn in de gezondheidszorg.

---

¹ Vgl. Johannes Paulus II, motu proprio *Dolentium Hominum* (11 februari 1985), nr. 1: *AAS* (1985), 457.

² *Ibid.*, 3.

³ *Ibid.*, 3.

⁴ *Ibid.*, 3.

Tengevolge van de nieuwe verworvenheden van het onderzoek op biomedisch en wetenschappelijk gebied, evenals van de uitspraken van het leergezag na 1994 gedurende het pontificaat van de heilige Johannes Paulus II, vervolgens van Benedictus XVI en paus Franciscus heeft het dicasterie het noodzakelijk geacht te beginnen met het herzien en bijwerken van dit document met handhaving van in ieder geval de organische structuur ervan, die gebaseerd is op de roeping van de werkers in de gezondheidszorg tot dienaars van het leven.

De nu gepubliceerde tekst is derhalve een herziene en bijgewerkte versie, waarbij ook de toentertijd reeds behandelde thema's worden belicht in een meer toegankelijke en actuele taal en zijn bijgewerkt vanuit een wetenschappelijk en inhoudelijk standpunt, samen met een herziening van de theologische noten uit de geciteerde documenten.

In het bijzonder vind ik het gepast niet alleen erop te wijzen hoe het *Nieuwe Handvest* niet alleen de vooruitgang van de medische wetenschappen en de mogelijke impact op het menselijke leven, maar ook hoe het kwesties van medisch-juridische orde behandelt, die zich steeds meer opdringen en de uitoefening van de beroepen in de gezondheidszorg beïnvloeden, evenals hoe er in de tekst problemen worden behandeld die een steeds uitgesprokener gewicht krijgen vooral inzake de gerechtigheid, het respect en de toegenomen aandacht voor de principes van solidariteit en subsidiariteit bij de toegang tot beschikbare geneesmiddelen en technologieën; en dit gehoor gevend aan de gerechtigheid op maatschappelijk-sanitair gebied, die gebaseerd is op het recht op bescherming en bevordering van de gezondheid met een rechtvaardige politiek op het gebied van de gezondheidszorg.

Bovendien is er rekening gehouden met een uitbreiding van de personen die bij deze inzet zijn betrokken, zodat deze naast de klassieke professionele figuren op het gebied van de gezondheidszorg (medisch personeel, verpleging en paramedische en andere hulpkrachten) ook andere bevat die eveneens de wereld van de gezondheidszorg uitmaken, zoals biologen, apothekers en anderen daar werkzaam zijn en ook wetgevers op het terrein van de gezondheidszorg, werkers in de publieke en privésector van niet-confessionele en confessionele origine.

Deze roeping die zich heeft uitgebreid over een zo groot aantal beroepen, rollen en verantwoordelijkheden, kenmerkt zich door de antropologische betekenis die de biomedische wetenschappen ook binnen de huidige culturele gerichtheid moeten bevorderen in een voortdurend zoeken dat erop gericht is een specifieke dienst te bieden

voor het integrale welzijn van het leven en de waardigheid van ieder menselijk leven in een vruchtbare dialoog tussen biomedische wetenschap en de morele principes, vervat in het leergezag van de Kerk. Deze inzet wordt juist door de Kerk ook met dit *Nieuwe Handvest voor werkers in de gezondheidszorg* gedaan: het wil een doeltreffend instrument zijn ten overstaan van het verzwakken van de ethische vanzelfsprekendheden en het subjectivisme van de gewetens die samen met een cultureel, ethisch en religieus pluralisme gemakkelijk ertoe leiden de waarden te relativiseren en dus het risico met zich mee te brengen dat men niet meer kan verwijzen naar een gedeeld ethos, vooral waar het gaat om de grote existentiële vragen die betrekking hebben op geboren worden, leven en sterven.

Onderhavig *Handvest* kan zeker niet uitputtend zijn betreffende alle problemen en kwesties die zich opdringen op het gebied van gezondheid en ziekte, maar het is tot stand gekomen om zo duidelijk mogelijke richtlijnen aan te reiken voor de ethische problemen die men onder ogen moet zien in de wereld van de gezondheid in het algemeen, in overeenstemming met de leer van Christus en het leergezag van de Kerk.

Bij de 36ste verjaardag van de instelling van de Pauselijke Raad voor de Werkers in de gezondheidszorg en aan de vooravond van de 25ste Wereldziekendag vertrouw ik dit *Nieuwe Handvest voor Werkers in de Gezondheidszorg* toe aan de verschillende professionelen, niet-religieus en religieus, die de wereld van de gezondheid in haar verschillende geledingen vormen, en wens dat dit instrument bij kan dragen aan een voortdurende en diepgaande vernieuwing van de wereld van de gezondheid en het pastorale handelen zelf van de Kerk in het teken van het bevorderen en de bescherming van de waardigheid van de menselijke persoon. Om zo ook dagelijks de parabel van de barmhartige Samaritaan (vgl. Luc 10,29-37) te herschrijven en ook op het ogenblik van lijden en pijn de hoop, de gave van het Pasen van Christus, tegenwoordig te stellen.

+ Zygmunt Zimowski
 president van de Pauselijke Raad
 voor de Werkers in de Gezondheidszorg